

почуте. Окрім цього, словосполуки краще запам'ятовуються, ніж окремі слова, тому що для людської пам'яті сполучні ланки між словами цілої фрази виконують роль асоціації, відтак досягнути бажаного комунікативного ефекту буде простіше.

Список використаних джерел:

1. Бенсон М., Бенсон Э., Ильсон Р. Комбинаторный словарь английского языка – М.: Рус. яз., 1990 – 286 с.
2. Гвишиани Н. Б. Язык научного общения: Вопросы методологии / Н. Б. Гвишиани. – Изд. 3-е. – М.: Издательство ЛКИ, 2013. – 280 с.
3. Ільченко О. М. Англійська для науковців. The Language of Science: Підручник / О. М. Ільченко. Видання друге, доопрацьоване. – К.: Наук. думка, 2010. – 288 с.
4. American Journal of Linguistics [Electronic resource]: [Web-site]. – Available from: <http://www.sapub.org/journal/aimsandscope.aspx?journalid=1084>

Навольська Г.І.

*кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри іноземних мов,
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка*

СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ ПРИ ВИВЧЕННІ ЛАТИНСЬКОЇ МОВИ

Концепція самостійної роботи студентів (СРС) в умовах упровадження кредитно-трансферної системи організації навчального процесу спрямована на розвиток особистості майбутнього фахівця, здатного не лише самостійно здобувати знання, а й реалізувати їх відповідно до практичних вимог сьогодення. В умовах скорочення аудиторних годин за рахунок збільшення часу на СРС відбувається переорієнтація процесу навчання з лекційно-інформативної на індивідуально-диференційовану, особистісно-орієнтовану форми. Актуальність зазначеної проблеми зумовлена недостатньою теоретичною та методичною розробленістю форм і методів організації самостійної роботи студентів ВНЗ.

Організація СРС є одним з пріоритетних напрямків роботи педагога в навчальному закладі будь-якого рівня. Організувати її можна різними способами й з різною метою. На нашу думку, при вивченні курсу «Латинська мова» необхідно так розподілити роботу, щоб вона разом з накопиченням знань, умінь і навичок давала можливість розвивати і творчі здібності студентів. Вони повинні не лише брати активну участь у процесі сприйняття та засвоєння знань, а й мати стосовно них власну позицію, бути спроможними застосувати вивчене на практиці, творчо переосмислювати, співвідносити здобуті результати діяльності з перспективами своєї майбутньої професії.

Організація СРС розглядається нами як сукупність процесів, цілеспрямованих дій суб'єктів (викладачів, студентів тощо) у навчальний та позанавчальний час згідно з технологіями, які враховують особливості професійної підготовки майбутнього фахівця і забезпечують реалізацію особистісно орієнтованої моделі взаємодії. Традиційно така робота проводиться за такими формами: індивідуальні, групові, масові [2, с. 69].

Навчальний час, відведений для самостійної роботи студентів регламентується робочою програмою і становить від 50% до 70% (у залежності від напряму підготовки) загального обсягу навчального часу, відведеного для вивчення дисципліни «Латинська мова» [5, с. 232].

Зміст СРС полягає в науково обґрунтованій системі дидактично і методично оформленого навчального матеріалу і визначається з урахуванням структурно-логічної схеми підготовки майбутніх фахівців.

Відбір тем і структурування змісту СРС відбувається за такими принципами: доступності, систематичності, зв'язку теорії з практикою [1, с. 20]; модульності (як змістової завершеності частки навчальної дисципліни); міждисциплінарності та інтеграції; індивідуалізації та диференціації; компенсаторності (розширення «фонових» знань за рахунок орієнтації студентів на самостійний пошук і систематизацію додаткової інформації); багаторівневості, що дозволяє в повному обсязі врахувати індивідуальні можливості студентів, рівень їхнього актуального розумового розвитку, ступінь оволодіння навчальним матеріалом.

Ефективність організації СРС забезпечується реалізацією таких принципів: узгодженості мети (формування професійної компетентності фахівців), задач, форм індивідуальної та самостійної роботи; диференціації та індивідуалізації (врахування особливостей розвитку психічних процесів людини, механізмів учіння та навчання); праксеологічності (максимальної активізації пошуково-дослідницьких дій студентів); інформаційної технологічності; прогностичності (як виявлення перспектив розвитку особистості та формування професійної компетентності фахівців); керованості (активне стимулювання студентів до самостійної освітньої діяльності, оцінка способів продуктивної навчальної діяльності студента, контроль та корекція, підготовленість студентів до виконання завдань) [2, с. 244].

При вивченні курсу «Латинська мова» передбачено виконання різних видів самостійних завдань (репродуктивних, за зразком, реконструктивно-варіативних, частково-пошукових), спрямованих на отримання студентом нових знань, їх систематизацію та узагальнення, формування практичних вмінь та навичок, контроль готовності студента до занять.

Фонетичний матеріал, який відбирається для вивчення латинської мови повинен відповідати таким критеріям: 1) такий, що використовується в навчальних цілях; 2) яскраво демонструє явища історичної фонетики [3, с. 42].

Відбір граматичного матеріалу для курсу повинен включати ті явища, що сукупно дають розуміння лінгвістичної системи латинської мови порівняно з рідною та західноєвропейською мовою, яку опановує студент [3, с. 23].

Основною вимогою до системи завдань є поступове нарощування складності, варіативність, диференційованість, наступність. У завданнях мають враховуватися роль та місце зв'язку в єдності методів і можливостей теми та виявлятися зв'язки між елементами знань. При відборі матеріалу і методів організації навчання необхідно використовувати такі підходи: аспектний, структурний, трансформаційний, структурно-функціональний, тематичний [2, с. 81]. Цілісний підхід до організації СРС (як аудиторної, так і позааудиторної) вимагає застосування проміжних та кінцевих форм контролю результативності, індивідуальності навчання [1, с. 16].

При вивченні латинської мови використовуються такі види завдань: опрацювання теоретичних основ прослуханого лекційного матеріалу з використанням конспекту лекцій, підручника, довідкової літератури; вивчення окремих тем курсу (або питань), що передбачені для самостійного опрацювання; виконання вправ і завдань; підготовка додаткового матеріалу; виконання домашніх завдань, модульних робіт; аналіз, синтез, порівняння, узагальнення явищ, фактів, закономірностей мови (опрацювання лексики); переклад текстів встановлених обсягів; підготовка до проведення контрольних заходів (здача змістових модулів, написання модульних контрольних робіт, тестів тощо) [5, с. 220–248].

Важливим є культурологічний аспект. Він забезпечується при вивченні крилатих висловів; особливо це проявляється, коли до латинських афоризмів та крилатих висловів студенти добирають українські відповідники або фразеологічні звороти з тієї мови, яку вивчає студент (англійська, німецька, французька і т. д.). Наприклад, латинський крилатий вислів: «Aut Caesar, aut nihil» має такі відповідники: «Neck or nothing» (англ.), «Alles oder Nichts» (нім.), «Або пан, або пропав» (укр.) [4, с. 6].

Ефективність СРС під час вивчення латинської мови забезпечується системою навчально-методичних засобів: державні, галузеві стандарти освіти вишу; навчальні плани; навчальна та робоча програми; підручники, навчальні, навчально-методичні посібники; інтерактивні навчально-методичні комплекси дисципліни; індивідуальні завдання для СРС; контрольні роботи для перевірки рівня засвоєння студентами змістових модулів; комплекти тестових завдань тощо.

Отже, системно організована самостійна робота обумовлює активізацію навчально-пізнавальної діяльності студентів; навчає самостійно працювати з науковою та методичною літературою, здобувати необхідні знання, набувати практичні вміння й навички для формування готовності майбутніх фахівців до професійної діяльності. Подальші шляхи розв'язання означеної проблеми ми бачимо в удосконаленні теоретико-методологічних основ розвитку процесу організації самостійної роботи студентів у вищій школі та розробці індивідуальних завдань з методичними вказівками до їх виконання.

Список використаних джерел:

1. Буряк В. Самостійна робота як системоутворюючий елемент навчальної діяльності студентів / В. Буряк // Вища школа. – 2008. – № 5. – С. 10–24.

2. Вища освіта України і Болонський процес: навч. посібник /за ред. В. Г. Кременя; авт. кол.: М. Ф. Степко, Я. Я. Болюбаш, В. Д. Шинкарук, В. В. Грубінко, І. І. Бабин. – К.: Освіта, 2004. – 384 с.

3. Кацман Н. Л. Методика преподавания латинського языка в институтах и на факультетах иностранных языков: для пед. вузов / Н. Л. Кацман – М.: Высшая школа, 1979 – 142 с.

4. Мудрість народна – мудрість міжнародна / А. М. Жовківський, Г. А. Жовківська, Т. Д. Івасютин та ін. – Чернівці: Рута, 2004. – 256 с.

5. Програми з іноземних мов для студентів неспеціальних факультетів вищих навчальних закладів України. – Тернопіль: Вид-во ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2006. – С. 220–248.

Притуляк-Казмірук Ю.Б.

викладач,

Львівський державний університет фізичної культури

НАВЧАННЯ ОРФОГРАФІЇ ЯК ВАГОМИЙ АСПЕКТ ОВОЛОДІННЯ ПИСЕМНИМ МОВЛЕННЯМ

Проблема навчання письма є досить актуальною проблемою в сфері методики викладання. У навчанні письма виділяються три етапи:

- оволодіння каліграфією;
- оволодіння орфографією із залученням матеріалу, опрацьованого усно;
- оволодіння писемним мовленням як засобом спілкування.

Ефективність навчання письма залежить від правильного вибору викладачем методів та прийомів навчання письма, від правильного підходу до комунікативних завдань [3].

Власне, другий етап – оволодіння орфографією та її навчання є предметом нашого дослідження.

Загалом, письмо як складний вид діяльності має декілька аспектів, перш за все, лінгвістичний, тому що інформація кодується за допомогою графічних знаків, а також психологічний, тому що даний вид мовленнєвої діяльності тісно пов'язаний з психічними процесами людини.

В психологічному плані письмо – це складний процес, який характеризується співвідношенням звуків, що сприймаються на слух, букв, бачених зором і мовних рухів. Це складна мовленнєва діяльність, яка складається із вміння співвідносити зорові опори із звукомоторними і поєднувати їх із значенням. При письмі працюють всі види аналізаторів: акустичний, мовленнєворухомий, зоровий, моторний. Із психології відомо, що запам'ятовування проходить швидше і міцніше, якщо діяльність здійснюється з опорою на всі аналізатори. Тому письмові вправи є ефективним засобом засвоєння мовного матеріалу, формування навичок читання та усного мовлення [1].